

Materiały faktograficzne

Tomasz Cerkaski

Wyniki analizy potencjału turystyczno-kulturowego Wielkopolskiej Drogi Świętego Jakuba

przeprowadzonej w okresie od października 2011 do maja 2012

1. Dane podstawowe szlaku

Nazwa szlaku: Wielkopolska Droga Świętego Jakuba

Rodzaj szlaku:

Rok utworzenia szlaku: 2006

Lokalizacja: Województwo Wielkopolskie.

Zasięg: Regionalny.

Deklarowana tematyka szlaku: Szlak pielgrzymi .

Opis szlaku: Wielkopolska Droga jest jednym z kilkunastu polskich odcinków tego najstarszego europejskiego szlaku kulturowego. Jako droga pielgrzymia do sanktuarium w hiszpańskiej Composteli funkcjonował on już w IX wieku i stopniowo rozrastał się o kolejne odcinki, włączające w ten system kolejne kraje chrześcijańskiej Europy. Najpóźniej w XUV wieku pielgrzymowali nim ze swojej ziemi także Polacy. W latach 80-tych ubiegłego wieku ożywiony, między innymi pod wpływem wizyty w Composteli Jana Pawła II (1982) i zainteresowania nim chrześcijańskiej młodzieży, szlak na nowo ożył jako droga pielgrzymia. Został on w roku 1987 uznany przez Radę Europy pierwszym szlakiem objętym jej opieką i patronatem. Polskie odcinki szlaku są odtwarzane z pomocą ustaleń historyków, oznaczane dzięki przez członków Stowarzyszenia "Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce" i pod ich opieką oraz we współpracy duchownych ożywiane jako propozycja dla dzisiejszych pielgrzymów.

Podstawa do ustalenia przebiegu szlaku i autentyczności oraz zgodności tematycznej obiektów:

Ceglińska A., Karaś H., Mendyk E., Smyk J., 2006, *Droga św. Jakuba. Gniezno - Zgorzelec - Praga. Część polska. Przewodnik pielgrzymia*. Wyd. I. Janice AS (ankieta szlaku, uzgodniona z koordynatorem)

Przebieg szlaku:

Obiekty kluczowe szlaku:

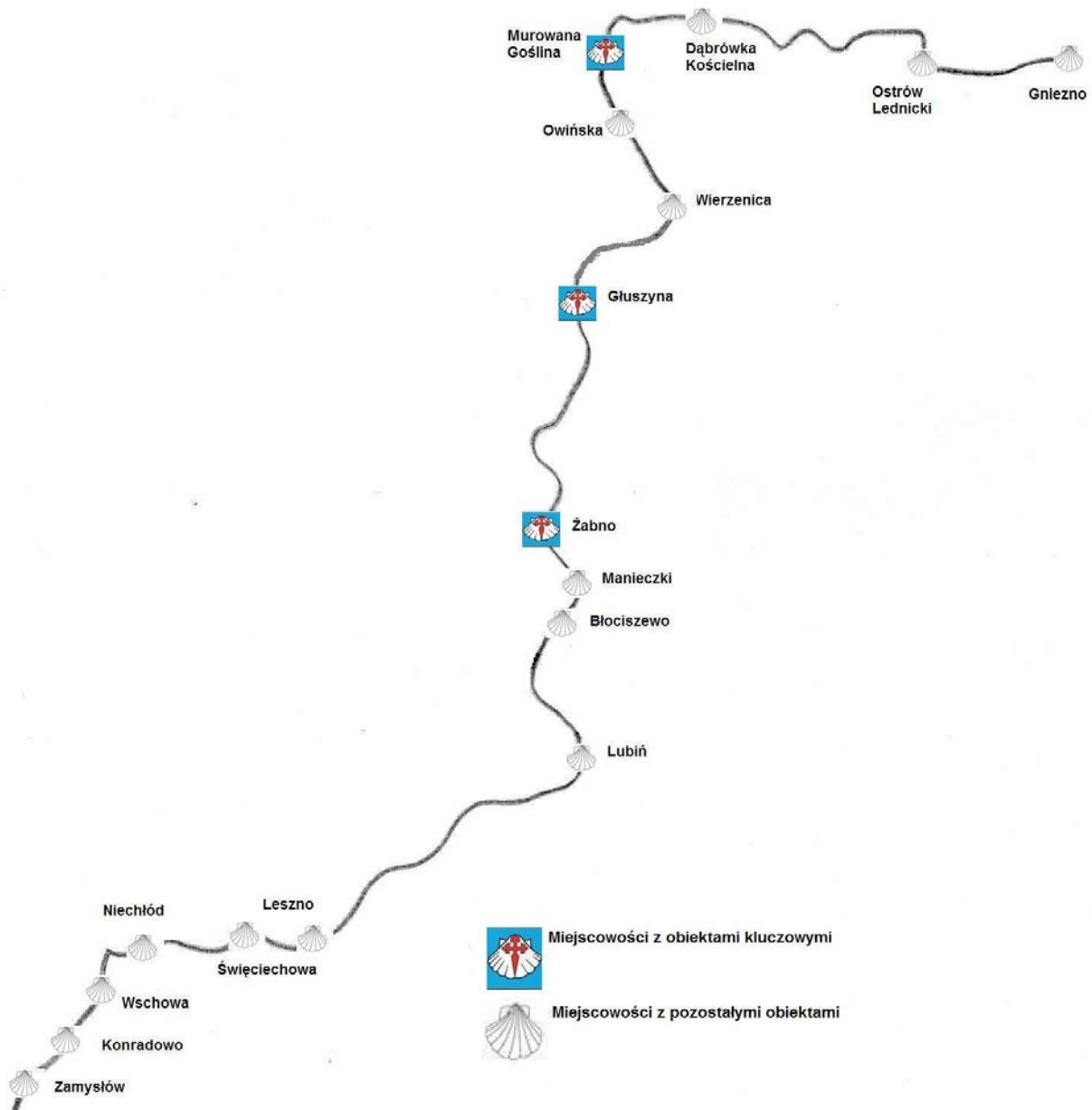
1. Murowana Goślina, kościół p.w. św. Jakuba Apostoła ,
2. Poznań - Głuszyna, kościół p.w. św. Jakuba Większego Apostoła,
3. Żabno, kościół p.w. św. Jakuba Apostoła,

Pozostałe obiekty formalnie zaliczane do szlaku:

4. Gniezno- Bazylika Prymasowska Wniebowzięcia NMP,
5. Ostrów Lednicki- Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy,
6. Dąbrówka Kościelna- kościół pielgrzymkowy p.w. Wniebowstąpienia NMP,
7. Owińska- klasztor p.w. św. Jana Chrzyciela,
8. Wierzenica k/Poznania- Nekropolia rodziny Cieszkowskich,
9. Manieczki- Muzeum Józefa Wybickiego,
10. Błociszewo- kościół p.w. Michała Archanioła,
11. Lubiń- Opactwo, klasztor benedyktynów,
12. Leszno- rynek, kościół p.w. św. Mikołaja,

13. Świąciechowa- kościół p.w. św. Jakuba Większego Apostoła,
14. Niechlód- kościół p.w. św. Michała Archanioła,
15. Wschowa- Cmentarz ewangelicki, Klasztor Franciszkanów,
16. Konradowo- kościół p.w. św. Jakuba Apostoła,
17. Zamysłów- kościół p.w. św. Marii Magdaleny

Schemat Wielkopolskiej Drogi Św. Jakuba

2. Dane dotyczące przebiegu badania.

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego regionalnych szlaków tematycznych zawarta w [Mikos von Rohrscheidt A., 2010, *Regionalne szlaki tematyczne. Idea, potencjał, organizacja*. Wyd. Proksenia/KulTour.pl, Kraków/Poznań].

Kwerenda źródłowa literatury i materiałów: październik 2011 – luty 2012

Ankieta szlaku, wypełniona we współpracy z koordynatorem E. Mendyk, Listopad 2011,

Ankiety i zapytania waloryzacyjne w obiektach: grudzień 2011-luty 2012

Badania terenowe: listopad 2011

Zapytania pilotażowe i wizje lokalne:, marzec 2012,

Przeprowadzający badanie: Tomasz Cerkaski, Agata Posłuszna,

Przedstawiciel koordynatora uczestniczący w procesie waloryzacji: Emil Mendyk –
prezes Stowarzyszenia „Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce”

Email: biuro@camino.net.pl; ul. Legnicka 65, 54-206 Wrocław

Badania wstępne (identyfikujące): październik 2011,

Okres przeprowadzania badania: listopad 2011 – maj 2012,

Data wypełnienia formularza: 20-26 maja 2012

3. Formularz waloryzacyjny Wielkopolskiej Drogi Św. Jakuba

KATEGORIA I: ORGANIZACJA SZLAKU

Dane zebrane do oceny w ramach tej kategorii pochodzą z dokumentacji szlaku, kwerendy naukowej przeprowadzonej przez autora w zakresie opracowań naukowych w zakresie tematyki szlaku oraz z ankiety skierowanej do koordynatora szlaku i z ankiety skierowanej do obiektów.

I.A. Uzasadniona tematyżacja szlaku

I. A. a. literatura naukowa tematyżująca szlak

Roszak P., 2012, Camino de Santiago - nie tylko droga. Historia i współczesność Szlaku św. Jakuba. Wyd. UMK, Toruń, (20)¹

I. A. b. literatura popularna tematyżująca szlak

Andrzej Kołaczkowski-Bochenek Nie idź tam, Człowieku! Santiago de Compostela
Wydawnictwo WAM 2009 Wydawnictwo Carta Blanca 2010 (5),
Matilde Asensi Iacobus (Tytuł oryginalny Iacobus) [2000](5)

I. A. c. zgodność tematyczna poszczególnych obiektów z deklarowanym tematem szlaku:
poniżej 75% zgodności: (5 na 17 obiektów) - 0 punktów

Suma punktów za całą podkategorię I A **30** (z 50 możliwych)

I. B. Oznaczenie szlaku

I. B. a. oznaczenie szlaku na trasie i przy drogach dojazdowych

Fizyczne oznaczenia tylko wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz oznaczenie dojazdu do niektórych (mniej niż 65%) obiektów szlaku, w tym wszystkich obiektów kluczowych szlaku (6)

I. B. b. oznaczenie fizyczne bezpośrednio przy obiektach szlaku

Fizyczne oznaczenia przy prawie wszystkich obiektach szlaku (15 punktów)

I.B. c. oznaczenie systemowe przebiegu szlaku

Brak systemowych oznaczeń przebiegu szlaków i obiektów – 0 punktów

Suma punktów za całą podkategorię I B : **21** (z 50 możliwych)

I.C. Koordynacja Szlaku

¹ Autor: Roszak Piotr Rok wydania 2012 Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

I. C. a. funkcjonowanie koordynatora szlaku

Funkcjonowanie koordynatora szlaku, formalnie powołanego lub wyznaczonego do spełniania tych obowiązków

Koordinator szlaku: Fundacja Wioska św. Jakuba (10)

I. C. b. dostępność koordynatora

Publiczna całoroczna dostępność danych koordynatora dla potrzeb komunikacji

Dane koordynatora dostępne przez portal szlaku www.camino.net.pl (5)

Publiczna, całoroczna dostępność biura koordynatora szlaku

Biuro koordynatora ul. Legnicka 65, 54-206 Wrocław (5)

I.C. c usługi informacyjne koordynatora w odniesieniu do szlaku

Emil Mendyk 785 042 318 info@camino.net.pl (5)

I. C. d dodatkowe usługi koordynatora:

Oferowanie usługi przewodnickiej po szlaku (2)*

Suma punktów za całą podkategorię I C: **27** (z możliwych 50)

I. D. Dostępność turystyczna obiektów szlaku

I. D. a. faktyczna dostępność obiektów szlaku:

Faktyczna dostępność 80-89% obiektów szlaku (10 punktów)

I.D. b. dostępność komunikacyjna obiektów szlaku:

75-89 % obiektów (8 punktów) *Obiekty niedostępne dla cięższych pojazdów:*

Zamysłów, Konradowo, Niechłód

Suma punktów za całą podkategorię I D **18** (z 50/ możliwych)

Za całą kategorię I: - 96 punktów (z 200 możliwych)

KATEGORIA II: OGÓLNA ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA SZLAKU

Dane zebrane do oceny w ramach tej kategorii pochodzą z dokumentacji szlaku (w zakresie podkategorii II. B. i II.C.), z opracowań naukowych na temat szlaku i poszczególnych obiektów (w zakresie podkategorii II.A.), z ankiety skierowanej do koordynatora szlaku (w zakresie podkategorii II.D.), a także z ankiety skierowanej do zarządzających obiektami kluczowymi oraz z kwestionariusza inwentaryzacyjnego skierowanego do zarządzających pozostałymi obiektami (w zakresie podkategorii II. A. oraz II.E.).

II. A. Autentyczność obiektów szlaku

Ilość obiektów oryginalnych w ogólnej liczbie obiektów szlaku przekracza 50%, i jednocześnie ilość obiektów wykreowanych specjalnie dla potrzeb turystyki (0) nie przekracza 25 % **(40 punktów)**

II.B. Ciągłość szlaku

Odległość pomiędzy każdymi dwoma kolejnymi obiektami szlaku nie przekracza 30 km

Żaden odcinek między kolejnymi obiektami szlaku nie przekracza 30 km. (15 punktów)

II. C. Liczba obiektów należących do szlaku

b) Szlak liczy 18 obiektów (za 16 do 20 obiektów) - (12punktów)

II.D. Regularna usługa transportowa zgodna z przebiegiem szlaku:

Brak usługi transportowej na szlaku- 0 punktów

II.E. Stan utrzymania poszczególnych obiektów szlaku:

Kryterium obejmuje: 1. brak zagrożeń budowlanych dla zwiedzających, 2. wyposażenie obiektów w WC i węzły sanitarne, 3. estetyczny wygląd zewnętrzny, 4. estetyczny wygląd wewnętrzny, 5. czystość bezpośredniego otoczenia obiektów.

Stan niezadowolający: za nie spełnianie wszystkich powyższych kryteriów przez każde kolejne 10% obiektów lub pojedyncze obiekty stanowiące więcej niż 10% (5)

Za całą kategorię II: 72 punkty (ze 100 możliwych)

KATEGORIA III : TURYSTYCZNO-KULTUROWY POTENCJAŁ OBIEKTÓW SZLAKU**III. A. Znaczenie kulturowe obiektów szlaku zgodne z tematyzacją szlaku:**

Opactwo Benedyktynów w Lubiniu, [kzo] (Pomnik Historii)(10),

Archikatedra w Gnieźnie [kzo] Pomnik Historii (10),

Ostrów Lednicki, [kzo] Pomnik Historii (10)

Suma punktów przydzielonych w tej podkategorii **30** (z 60 możliwych)

III B. Eventy zgodne z tematem szlaku:

Brak eventów tematycznych na szlaku- 0 punktów

Suma punktów w tej kategorii **0** (z 40 możliwych)

III.C. Dodatkowe atrakcje tematyczne

Ostrów Lednicki Wystawa „Buen Camino, Peregrino. Pielgrzymi świętego Jakuba wczoraj i dziś”(5)

Suma punktów w tej kategorii **5** (z 20)

III D. Znaczenie historyczne obiektów szlaku:

Archikatedra w Gnieźnie, miejsce koronacji władców Polski (5),

Dodatkowo za każdy obiekt spośród wymienionych, będący zespołem więcej niż 2 różnych pojedynczych obiektów albo za zgrupowanie więcej niż 2 różnych obiektów na terenie jednej miejscowości lub gminy (do 3) (2 punkty)-

Kościół w Święciechowie i kościół w Niechlodzie (4)

Suma punktów przydzielonych w tej podkategorii **9** (z 20)

III.E. Znaczenie biograficzne obiektów szlaku:

Archikatedra Gnieźnieńska – Bolesław Chrobry, historyczny pierwszy król Polski (10)

Suma punktów przydzielonych w tej podkategorii (10)

III F. Związek obiektów szlaku z dziejami religii lub posiadanie aktualnego znaczenia dla życia religijnego

Ta kategoria nie jest uwzględniana w waloryzacji wielkopolskiej Drogi Św. Jakuba ze względu na religijny profil szlaku (0)

III G. Znaczenie obiektów szlaku lub miejscowości położonych na szlaku dla innego typu turystyki kulturowej niż wskazany w temacie szlaku albo uwzględniony w pozostałych podkategoriach:

Za każdy obiekt o znaczeniu międzynarodowym

Poznań, ośrodek turystyki eventowej o znaczeniu międzynarodowym (Festiwal Teatralny Malta [kuze]² (10)

Za każdy obiekt o znaczeniu krajowym:

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, turystyka muzealna [kzo]³ (5),

Gniezno, Muzeum Początków Państwa Polskiego [kzo]⁴ (5)

Suma punktów przydzielonych w tej podkategorii 20

III.H. Związek poszczególnych obiektów szlaku lub miejscowości na szlaku z innymi grupami etnicznymi albo z historią innych narodów: (w sumie do 2 obiektów dla danej grupy narodowej, przy uwzględnieniu maksimum 3 różnych grup narodowych):

Gniezno - Św. Wojciech⁵ – dla narodowości czeskiej (5)

Poznań, miejsce kilkukrotnego pobytu i ważniejszych aktów politycznych Napoleona Bonaparte [kep] (5)

Za każdy obiekt o znaczeniu regionalnym* lub w jednej dziedzinie dla danej grupy narodowej (3) *Poznań, Dzielnica Cesarska z Zamkiem Cesarskim (rządy Niemiec) [kea]⁶ (3)*

Dodatkowo za każdy obiekt spośród wymienionych, będący zespołem więcej niż 2 różnych pojedynczych obiektów albo za zgrupowanie więcej niż 2 różnych obiektów z tej grupy na terenie jednej miejscowości lub gminy (do 3) (2 punkty)

Poznań, obiekty związane z historią Żydów Poznańskich (2)

Suma punktów w tej podkategorii - 15 (z 20)

III.I. Dodatkowe punkty za ofertę wszystkich obiektów wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 punkty)

Archikatedra w Gnieźnie (2) Ostrów lednicki (2) opactwo w Lubiniu (2)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników obiektowych (w pierwszych pięciu) (po 1 punkcie),

Ostrów Lednicki (DE, EN), opactwo w Lubiniu (EN, IT), Klasztor Franciszkanów we Wschowie (EN, DE, IT)

Za możliwość zamówienia przewodnika obiektowego (pierwsze pięć obiektów*) (1 pkt)

Brak takich usług poza wymienionymi obiektami

Suma punktów dodanych w tej podkategorii - 9 (z 30 możliwych)

III.J. Punkty dodatkowe za obiekty unikalne:

Za każdy Pomnik Historii w ramach szlaku lub w gminie, przez którą przebiega szlak (15)

Lubiń - Opactwo Benedyktynów, PH (15),

² Potwierdzenie Międzynarodowej rangi festiwalu Malta [Malta Program, www 2009]m

³ Potwierdzenie krajowego znaczenia Muzeum PPP w Gnieźnie [MKiDN, www 2009]

⁴ Potwierdzenie krajowego znaczenia Muzeum na Lednicy [MKiDN, www 2009]

⁵ Czechy. W kręgu żywotów św. Wojciecha, tł. B. Kürbis, Tyniec 1997

⁶ Znaczenie dla dziejów niemieckiego grupy etnicznej [Topolski 1994]

Ostrów Lednicki, PH (15)

Ostrów Tumski w Poznaniu, PH, (15)

Wzgórze Lecha w Gnieźnie, PH, (15),

Za każdy obiekt unikalny w skali europejskiej (do 3) (7 punktów)

„Brama III Tysiąclecia” w Imiolkach k. jeziora Lednickiego (7)⁷

Suma punktów dodanych w tej podkategorii —**50** (maksymalna możliwa)

Za całość kategorii III: 148 punktów (z możliwych 300)

KATEGORIA IV: OBSŁUGA WŁASNA SZLAKU

Dane zestawione w ramach tej kategorii zostały zebrane za pomocą ankiety głównej, dotyczącej szlaku, a wypełnianej przez jego koordynatora. Dane ujęte w podkategorii IV.A, odnoszące się do poszczególnych obiektów, zostały uzyskane za pomocą kwestionariusza inwentaryzacyjnego, skierowanego do ich administratorów.

IV. A. Informacja i promocja szlaku:

Działanie własnego aktualizowanego portalu internetowego szlaku

Portal: www.camino.net.pl (10 punktów)

Wersje obcojęzyczne portalu internetowego szlaku (do 3 wersji) (za każdą po 3 punkty)

Wersje językowe portalu szlaku: EN, DE, FR – 9 punktów

Wersje obcojęzyczne na portalach internetowych obiektów (liczone na maksimum 5 portalach obiektów do 2 wersji (za każdą po 1 punkt)

Klasztor we Wschowie: www.klasztor.wschowa.net.pl (EN, DE) (2)

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy: www.lednicamuzeum.pl (EN, DE) (2),

Książki o szlaku, przewodniki po szlaku (do 3 wydanych w ostatnich 3 latach) (3punkty)

Droga św. Jakuba GNIEZNO- ZGORZELEC- PRAGA, Wyd.1 Janice 2006 (3)

Całość punktów za tę podkategorię: **26** (z możliwych 45)

IV. B. Oferty wypraw po szlaku:

Brak ofert wypraw po szlaku (0 punktów)

IV. C. Oferta pakietowa turystyki kulturowej:

Pakiety dla miejscowości położonych przy szlaku***, nie związane z tematem szlaku i nie zawierające zwiedzania jego obiektów (za każdy do 3) (1 punkt)

Pakiet Turystyczny Poznań (LOT Poznań (1), Pakiet Weekendowy Biura KulTour.pl (1)

Poznańska Karta Miejska (1)

Całość punktów za tę podkategorię **(3)** z możliwych 20

IV. D. Inne elementy obsługi turystycznej:

Istnienie własnej literatury periodycznej (czasopismo szlaku, wychodzące przynajmniej dwa razy w roku)

Czasopismo „Pielgrzymek” (5 punktów)

Całość punktów za tę podkategorię **5** (z możliwych 15)

Za całość kategorii IV: 34 punkty (z możliwych 100)

⁷ Obiekt jest jedynym w Europie regularnym miejscem zjazdów chrześcijańskiej młodzieży na wolnym powietrzu, tym samym można go traktować jako nowy typ sanktuarium.

KATEGORIA V: POZOSTAŁA OFERTA SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU NA OBSZARZE SZLAKU

Dane zebrane do oceny w ramach tej kategorii pochodzą z opracowań na temat geografii turystycznej Polski lub poszczególnych regionów, z ogólnodostępnych informatorów turystycznych regionów i miejscowości oraz z aktualnego Rocznika Statystycznego.

V A. Inna oferta turystyczno-kulturowa na obszarze szlaku:

V. A. a. Muzea poza szlakiem lub poza tematem szlaku:

O znaczeniu krajowym (do 3) (po 4 punkty):

Muzeum Narodowe w Poznaniu, [kzo]⁸, - (4)

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, [kzo]⁹ (4)

Muzeum Okręgowe w Lesznie [kzo]¹⁰ (4)

Muzeum Archeologiczne w Poznaniu (znaczenie krajowe, [kzo]¹¹ (4)

Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej [znaczenie krajowe, [kzo]¹² (0)

Muzeum Armii Poznań [kuo]¹³ (0)

O znaczeniu lokalnym* (do 4 na całym szlaku) (po 1 punkcie)

Muzeum Ziemi Wschowskiej (0)

Muzeum Ziemi Lubińskiej, Lubin (0)

V. A. b. inne atrakcyjne z punktu widzenia turystyki kulturowej obiekty w miejscowościach szlaku:

O znaczeniu międzynarodowym lub krajowym (do 3 po 5 punktów)

Archikatedra w Poznaniu – w zespole Pomnika Historii [kzo] (5)

Ostrów Tumski w Poznaniu, PH, (5)

O znaczeniu lokalnym* (do 4 na całym szlaku) (po 1 punkcie)

Pałac Łuszczewskich w Lesznie (1)

Palmiarnia w Poznaniu (1)

V. A. c. Lokalne (miejskie lub gminne) trasy turystyczne o tematyce historycznej lub kulturowej:

Trasy wirtualne z dostępnymi publikowanymi opisami lub oznaczone w terenie* (do 5) (po 2 punkty)

Trakt Królewsko-Cesarski w Poznaniu (2),

Zespół tras tematycznych po Poznaniu¹⁴ (2),

Miejska Trasa Turystyczna po Gnieźnie (2),

Miejska Trasa Turystyczna we Wschowie (2)

V. A. d. Eventy poza tematem szlaku:

Regularne eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym lub krajowym, odbywające się na terenie gmin, przez które przebiega szlak (do trzech) (5pkt)

Poznań Festiwal Teatralny Malta (czerwiec-lipiec) [kuze]¹⁵ (5)

⁸ Potwierdzenie krajowego znaczenia Muzeum Narodowego w Poznaniu [MKiDN, www 2012]

⁹ Potwierdzenie krajowego znaczenia Muzeum PPP w Gnieźnie [MKiDN, www 2012]

¹⁰ Potwierdzenie krajowego znaczenia Muzeum Okręgowego w Lesznie [MKiDN, www 2012]

¹¹ Potwierdzenie krajowego znaczenia Muzeum Archeologicznego w Poznaniu [MKiDN, www 2012]

¹² Potwierdzenie uznania Muzeum Archidiecezjalnego w Gnieźnie za placówkę diecezjalną [Gniezno Muzeum Archidiecezji, www 2012]]

¹³ Muzeum Armii Poznań jest jedynym zarejestrowanym polskim muzeum wojskowym, poświęconym dużej jednostce taktycznej, tym samym spełnia kryterium unikalności [Mikos v. Rohrscheidt 2010, s. 112n].

¹⁴ Trasy opracowane w formie przewodnika tematycznego "30 sposobów na Poznań", Wyd. KulTour.pl, 2012

¹⁵ Potwierdzenie międzynarodowej rangi festiwalu Malta [Malta Program, www 2009], Buczkowska 2009, s. 114,

Poznań, Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego [kuze] (5)¹⁶
Ethno Port Poznań Festiwal [kuze]¹⁷(5)

Suma punktów w całej podkategorii V.A. maksymalna: **40**

V B. Pozostała oferta kulturowa na obszarze szlaku:

V. B. a. atrakcje kulturalne i rozrywka na szlaku:

Funkcjonujące stale placówki teatralne w miejscowościach (gminach) szlaku (za pierwsze trzy obiekty) (po 2 punkty)

Teatr Nowy w Poznaniu(2),

Teatr im. Aleksandra Fredry w Gnieźnie (2),

Teatr Guliwer w Lesznie (2)

Filharmonia w miejscowościach szlaku (za pierwsze trzy obiekty) (po 2 punkty)

Filharmonia Poznańska im. Tadeusza Szeligowskiego (2)

Opera w miejscowościach szlaku (za pierwsze trzy) (2 punkty)

Opera- Teatr Wielki imienia Stanisława Moniuszki w Poznaniu (2)

Teatr muzyczny (operetka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwsze dwie placówki) (2)

Poznański Teatr Muzyczny (2)

Kina całoroczne, funkcjonujące w miejscowościach na szlaku (do 4) (1 punkt)

Kino Helios w Gnieźnie, (www.heliosnet.pl), (1)

Ciemna City Kinopolis w Poznaniu (www.cinema-city.pl)(1)

Kino Panorama w Lesznie (www.ckisleszno.pl)(1),

Kina sezonowe, funkcjonujące w miejscowościach na szlaku* (do 4) (1 punkt)

Kino Letnie w Murowanej Goślinie (www.murowana-goslina.pl)(1)

Kluby i inne miejsca wieczornej rozrywki, funkcjonujące w miejscowościach na szlaku (do 4) (1 punkt)

Klub Sokół w Gnieźnie(www.klubsokol.pl) (1),

Poznań Klub Terytorium (www.klubterytorium.pl) (1),

Vehikul Czasu w Gnieźnie (www.vehikulczasu.pl) (1),

Klub Ekwador w Manieczkach(1)

V. B. b. kulturowo znacząca oferta przyrodnicza: Ogrody zoologiczne, wieloprzestrzenne akwaria, parki dzikich zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (za każdy do trzech) (po 2 punkty)

Nowe Zoo w Poznaniu (4)

Park Krajobrazowy na terenie gmin przy szlaku (do trzech) (po 2 punkty)

Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka(2),

Park Krajobrazowy Promno(2),

Rogaliński Park krajobrazowy(2)

Suma punktów w całej podkategorii V.B. – maksymalna: **20**

V.C. Pozostała oferta turystyczna na obszarze szlaku

V. C. a. Miejsca aktywnego wypoczynku:

Centra aktywnego wypoczynku (do 3) (po 2 punkty)

Kompleks rekreacyjny przy Jeziorze Maltańskim w Poznaniu (2),

Ośrodek GOSIR w Gnieźnie(2),

MOSiR Leszno (2)

¹⁶ Potwierdzenie międzynarodowej rangi festiwalu Wieniawskiego [Buryan 2011, s. 411]

¹⁷ Potwierdzenie krajowej rangi festiwalu Ethno Port [Buryan 2011, s. 410]

V. C. b. Inne atrakcje przyrodnicze:

Jeziora (zdatne do kąpieli, dostępne)(za pierwsze dwa akweny) (po 2 punkty)

Jezioro Łazienki w Gnieźnie(2),

Jezioro Kierskie, Strzeszyńskie, Poznań(2)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa na trasie szlaku) (1 punkt)

Dęby Rogalińskie(1),

Cis w Parku w Murowanej Goślinie(1)

V.C. c. Pozostałe atrakcje turystyczne

Wieże widokowe stale dostępne (za pierwsze dwie na terenie gmin na szlaku) (1 punkt)

Wieża widokowa w Dziewiczej Górze(1),

Wieża Katedralna w Gnieźnie(1),

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad miejscowościami szlaku (za pierwszą ofertę) (3 punkty)

Ośrodek Szkolenia Lotniczego Biernat Areostart, Żarniki koło Poznania(1),

Zabytkowe linie kolejowe normalnotorowe lub wąskotorowe z przynajmniej dwoma różnymi przystankami w miejscowościach szlaku (za dwie pierwsze) (3 punkty)

Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa Gniezno- Anastazewo(3)

Zabytkowe linie kolejowe normalnotorowe lub wąskotorowe z tylko jednym przystankiem w miejscowościach szlaku* – (za dwie pierwsze) (po 1 punkcie)

Kolejka Wąskotorowa Maltanka Poznań(1)

Oznaczone trasy rowerowe na terenie szlaku częściowo z nim zbieżne (łącznie minimum 2 miejscowości szlaku) bez wypożyczalni rowerów* (za pierwsze 3) (1 punkt)

Pierścień Rowerowy dookoła Poznania (łączy Poznań z Murowana Goślina) (1)

Piastowski Trakt rowerowy na trasie Gniezno- Ostrów Lednicki (1)

Szlak Rowerowy „Wśród Pól do Lipna” (Leszno-Święciechowa) (1)

Suma punktów w całej podkategorii V.C. – maksymalna: **20**

V. D. Pozostałe czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną szlaku**V.D. a. Krzyżowanie się szlaków turystycznych:**

Krzyżowanie się szlaku z innym szlakiem turystyczno-kulturowym o zasięgu międzynarodowym lub krajowym, jeśli przynajmniej jeden obiekt należy do obu szlaków (za pierwsze 3) (5 punktów)

Szlak Piastowski (punkty wspólne: Archikatedra w Gnieźnie, Archikatedra w Poznaniu, Ostrów Lednicki) – (5)

Szlak Cysterski- pętla wielkopolsko-lubuska (punkt wspólny: Owińska) (5)

Szlak Romański: punkty wspólne: Lubiń, Archikatedra Gnieźnieńska, Archikatedra Poznańska, Ostrów Lednicki (wyspa) (5)

Ponadto inne regionalne fragmenty Drogi Św. Jakuba:

Lubuska Droga św. Jakuba (punkt wspólny: Murowana Goślina), (0)

Nadwarciańska Droga św. Jakuba (punkt wspólnym: Lubiń)(0)

Krzyżowanie się szlaku z innym szlakiem turystyczno-kulturowym o zasięgu regionalnym, jeśli przynajmniej jeden obiekt należy do obu szlaków (za pierwsze 3) (3 punkty)

Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonki (w miejscowości Wierzenica) – (3)

V.D. b. Duże miasta na szlaku:

Miasta powyżej 250 tys. mieszkańców, z rozwiniętą infrastrukturą handlową na miejscu, położone na szlaku (za każde do 3) (4 punkty)

Poznań, 557 tys mieszk. (4)

Miasta posiadające 50-100 tys. mieszkańców z rozwiniętą infrastrukturą handlową na miejscu, położone na szlaku** (za każde do 3) (1 punkt)

Leszno (63,9 tys. mieszk) (1)

Gniezno (70,7 tys. mieszk.) (1)

Suma punktów w całej podkategorii V.D. maksymalna - 20

Za całość kategorii V: 100 punktów

KATEGORIA VI: INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I KOMUNIKACYJNA

Zgodnie z przyjętą metodologią oferta noclegowa jest oceniana w odniesieniu do jej różnorodności (od najwyższych kategorii hoteli do nie kategoryzowanych miejsc noclegowych). Z kolei obiekty gastronomiczne są badane pod kątem istnienia oferty kuchni tradycyjnej i regionalnej, preferowanej przez liczną grupę turystów kulturowych, a także pod kątem dłuższych godzin otwarcia (z uwagi na potrzeby turystów), punktowana jest także obecność dodatkowej oferty kulturalnej w restauracjach w postaci mikroeventów (koncerty i pokazy dla grup).

VI.A. Baza noclegowa na szlaku:

Za każdy pierwszy obiekt noclegowy danej klasy w trzech wyznaczonych miejscowościach lub położony poza nimi, lecz w promieniu 15 km od ich centrum (w sumie do 3 obiektów noclegowych dla całego szlaku i danej kategorii) (po 2 punkty): W porozumieniu z koordynatorem szlaku dla badania wybrano miejscowości z obiektami kluczowymi:

Murowana Goślina, Poznań-Głuszyna, Żabno

Hotele kategorii 5*****

*Poznań Hotel Sheraton 5***** (dla Poznania-Głuszyny 12 km)(2)*

Brak hotelu tej kategorii w promieniu 15 km od Murowanej Gośliny

Brak hotelu tej kategorii w promieniu 15 km od Żabna

Hotele kategorii 4****

*Poznań Hotel Merkur 4**** (dla Poznania-Głuszyny 12 km) (2)*

Brak hotelu tej kategorii w promieniu 15 km od Murowanej Gośliny

Brak hotelu tej kategorii w promieniu 15 km od Żabna

Hotele kategorii 3***

*Hotel RELAX 3*** (Murowana Goślina) (2)*

*Hotel Szablewski 3***, Mosina (dla Żabna 15km) (2)*

*Hotel Grodzki 3***, Poznań (dla Poznania- Głuszyny 13km) (2)*

Hotele kategorii 2**

*Hotel IBIS 2**, Poznań (dla Poznania-Głuszyny 10km) (2)*

*Hotel Pod Kaczorem 2** Czempień (dla Żabna 12km) (2)*

Brak hotelu tej kategorii w promieniu 15 km od Murowanej Gośliny

Hotele kategorii 1*

Hotel MCM 1, Poznań (dla Poznania-Głuszyn 12km) (2)*

Hotel MORENA 1, Mosina (dla Żabna 9km) (2)*

Brak hotelu tej kategorii w promieniu 15 km od Murowanej Gośliny

Pensjonaty:*Pensjonat „Pod Kasztanem” Radojewo (dla Murowanej Gośliny 13km) (2)**Pensjonat „Pod Świerkami” Mosina (dla Żabna 8km) (2)**Pensjonat Villa Arkadia, Poznań (dla Poznania-Głuszyny 12km) (2)*

Schroniska turystyczne lub młodzieżowe:

*Schronisko młodzieżowe Nr1 Poznań-Głuszyna (2)**Brak obiektu tego typu w promieniu 15 km od Murowanej Gośliny**Brak obiektu tego typu w promieniu 15 km od Żabna*

Inne nie skategoryzowane stałe usługi noclegowe

*Dworek Biesiadny, Mosina (dla Żabna 8km) (2)**Zamek Biedrusko - Zespół Pałacowo Parkowy, Biedrusko (dla Murowanej Gośliny) (2)**Kórnickie Pokoje Gościnne (dla Poznania-Głuszyny 15km) (2)*

Gospodarstwa agroturystyczne:

*GA Złoty Kłos ul. Starołęcka 183, Poznań (dla Głuszyny) (2)**Agroturystyka ANIELINEK Murowana Goślina, (2)**GA Stajnia Niwka Puszczykowo (dla Żabna 13km) (2)*Suma punktów za całą podkategorię VI A. - **38****VI B Restauracje i inne obiekty gastronomiczne**

Restauracje funkcjonujące bezpośrednio przy obiektach szlaku (do 5 lokali) (po 4 punkty)

*Restauracja Hotelu RELAX(4), Restauracja Hotelu Atelier ul. Tumaska Gniezno(4),**Restauracja Chłopskie Jadło Poznań Stary rynek(4), restauracja Zielona Antresola**Leszno(4), restauracja Wieniawa Leszno(4).*

Inne restauracje z kuchnią regionalną w miejscowościach przy szlaku (do 5)*

Zagroda Bamberska Poznań(2),

Inne restauracje w miejscowościach przy szlaku***

*Restauracja Fabryka Współczesnych Smaków Poznań(1), Restauracja Skarpa Żabno(1),**Restauracja Gospoda Złoty Lew Biedrusko(1), Restauracja Figaro Leszno(1).*Suma punktów za całą podkategorię VI B - **26****VI C Komunikacja:****VI. C. a. Dostępność komunikacyjna szlaku** (obiekty kluczowe szlaku)

Jeśli obiekty kluczowe szlaku leżą:

W odległości mniejszej niż 50 km od lotniska międzynarodowego) (po 5 punktów)

*Port Lotniczy Poznań Ławica (dla Poznania Głuszyny 20 km)(5),**Port Lotniczy Poznań Ławica(dla Murowanej Gośliny 29km)(5)**Port Lotniczy Poznań Ławica (dla Żabna, 34 km) (5)*

Położenie w odległości mniejszej niż 20 km od zjazdu z autostrady lub drogi ekspresowej (szybkiego ruchu) (za pierwsze dwa obiekty po 5 punktów)

Zjazdy z autostrady A2 węzeł: Poznań-Krzesiny, Poznań-Dębina(dla Poznania-Głuszyny 12km) (5)

Przebieganie dróg krajowych przez gminy, w których znajdują się obiekty kluczowe szlaku (do 2 dróg krajowych na każdy obiekt, lecz do 5 dróg na cały szlak) :

*DK nr 5 (Gdańsk- Lubawka) (dla Poznania- Głuszyny)(2),**DK 11 (Koło-Bytom) (dla Poznania-Głuszyny)(2)*

Duże dworce kolejowe w miejscowościach z obiektami kluczowymi (za pierwsze dwa po 3)
PKP Poznań Główny(3),
 Pozostałe* dworce kolejowe w miejscowościach z obiektami kluczowymi (po 2 punkty)
PKP Murowana Goślina(2)
 Dworce autobusowe w miejscowościach z obiektami kluczowymi (za każdy po 2 punkty)
PKS Murowana Goślina(2), PKS Poznań (2)
 Przystanki* autobusowe w miejscowościach z obiektami kluczowymi (za każdy 1 punkt)
MPK Poznań, przystanek Głuszyna,(1)

VI C. b. Transport zorganizowany na obszarze szlaku:

Brak zorganizowanego własnego transportu w przestrzeni szlaku.

Suma punktów za całą podkategorię VI C - **34**

Za całość kategorii VI: 98 z 200 możliwych

W sumie za wszystkie kategorie ilość punktów ustalonych dla szlaku wynosi 548 na 1000 możliwych

Tabela 1 Zestawienie punktacji w poszczególnych zakresach dla Szlaku św. Jakuba w Wielkopolsce

Zakres	Podkategoria	Punkty uzyskane	Maksym. możliwych punktów	Uwagi
Zakres I: Organizacja szlaku	A. tematykacja szlaku	30	50	
	B. oznaczenie szlaku	21	50	
	C. koordynacja szlaku	27	50	
	D. dostępność obiektów	18	50	
	Suma: cała kategoria I	96	200	
Zakres II: Ogólna atrakcyjność turystyczna szlaku	A. autentyczność obiektów	40	40	
	B. ciągłość szlaku	15	15	
	C. liczba obiektów	12	15	
	D. własna usługa transportowa	0	15	
	E. stan utrzymania obiektów	5	15	
	Suma: cała kategoria II	72	100	
Zakres III: Turystyczno-kulturowy potencjał obiektów szlaku	A. znaczenie kulturowe temat.	30	60	
	B. eventy zgodne z tematyką	0	40	
	C. dodatkowe atrakcje temat.	5	20	
	D. znaczenie historyczne	9	20	
	E. znaczenie biograficzne	10	20	
	F. znaczenie religijne	0	20	
	G. znaczenie: inne typy tur. kult.	20	20	
	H. znaczenie: grupy etniczne	15	20	
	I. dodatek: oferta obiektów	9	30	
	J. dodatek: obiekty unikalne	50	50	
	Suma: cała kategoria III	148	300	
Zakres IV: Obsługa własna szlaku	A. promocja szlaku	26	45	
	B. oferty wypraw	0	20	
	C. oferta pakietowa	3	20	
	D. inne elementy promocji	5	15	
	Suma: cała kategoria IV	34	100	
zakres V: Pozostała oferta turystyczna szlaku	A. inna turystyczno-kulturowa	40	40	
	B. inna kulturowa, przyrodnicza	20	20	
	C. inna turystyczna	20	20	

	D. pozostałe czynniki	20	20	
	Suma: cała kategoria V	100	100	
Zakres VI: Infrastruktura turystyczna i komunikacyjna	A. noclegi	38	60	
	B. gastronomia	26	60	
	C. komunikacja	34	80	
	Suma: Cała kategoria VI	98	200	
Suma dla Szlaku:	Za wszystkie zakresy razem:	548	1000	

4. Interpretacja wyników badania

W ramach wszystkich podzakresów (1.A, 1.B, 1.C, 1.D) składających się na zakres I badany system osiągnął 96 punktów, co oznacza, że szlak ten jest **szlakiem realnym**. Szlak uzyskał znaczną liczbę punktów w dziedzinie tematyki, przy czym jednak ta ostatnia odnosi się do całości systemu przebiegającego przez szereg krajów europejskich. Jednak dla samego odcinka Wielkopolskiej Drogi nie powstały żadne opracowania naukowe, jeśli nie liczyć kilku prac magisterskich i jednej licencjackiej. W odniesieniu do samej zgodności obiektów szlaku z jego profilem ocena wypadłaby znacznie słabiej: tylko 5 obiektów spośród 19 to kościoły pod wezwaniem św. Jakuba. Niewiele punktów system uzyskał w kategorii dostępności, ponieważ kilka obiektów było niedostępnych, do niektórych natomiast trudno dostać się cięższymi pojazdami. W przypadku jeszcze innych stwierdzono ograniczoną dostępność.

W zakresie II szlak został oceniony na 72 punkty ze 100 możliwych. Oznacza to, że jest to **szlak o średniej atrakcyjności turystycznej**. Wszystkie obiekty na szlaku są autentyczne i zostały ocenione z maksymalną ilością punktów. Niestety, w sytuacji ograniczonych możliwości dojazdu system nie posiada własnej oferty usług transportowych, nawet sezonowych. Atrakcyjność turystyczną ogranicza także niezadowolający stan utrzymania części obiektów- nie wszystkie obiekty mają dostęp do WC oraz udostępniają zwiedzającym węzły sanitarne.

W zakresie III, decydującym z punktu widzenia potencjału turystyczno-kulturowego szlak otrzymał 148 punkty na 300 możliwych, co plasuje go nieco powyżej przeciętnej dla badanych polskich systemów tematycznych. Konsekwentnie należy uznać go za **szlak o średniej tematycznej atrakcyjności turystyczno-kulturowej, odpowiedni dla różnych form turystyki kulturowej**. Na szlaku występuje szereg obiektów unikalnych w skali krajowej, posiadających status pomników historii. Reprezentowane przez nie aspekty dziedzictwa kulturowego niewątpliwie mają szanse przyciągnięcia turystów. Znajdują się wśród nich m.in. miejsca związane z historycznymi władcami Polski - miejsca ich koronacji oraz pochówku. Także dobrze prezentuje się tu oferta turystyki muzealnej, reprezentowanej przez kilka typów muzeów. Niestety te atrakcyjne obiekty, poza czasową wystawą na Ostrowie Lednickim - nie oferują zwiedzającym walorów związanych z osobą św. Jakuba, jego kultem i tematyką jego pielgrzymiego szlaku. Należy także zaznaczyć, że w tej kategorii jeden z podzakresów (znaczenie religijne obiektów szlaku) nie jest uwzględniany w punktacji, gdyż szlak sam w sobie jest o znaczeniu religijnym.

Zakres IV oceniony został na 34 punkty spośród 100 możliwych, przy czym przynajmniej jedną ich większość system uzyskał za działania na rzecz promocji szlaku. Dobrze prezentuje się strona internetowa szlaku, która posiada także kilka wersji językowych, umożliwiających korzystanie z informacji przez obcokrajowców. Portale internetowe części obiektów także posiadają kilka wersji językowych. Zupełnie brak jednak oferty wycieczek po szlaku, a oferta pakietowa dotyczy wyłącznie miejscowości w jego przestrzeni i nie ma związku z profilem systemu. Wszystko to sprawia, że system należy określić jako **szlak z niskim poziomem usług turystycznych**.

W zakresie V system uzyskał maksymalną liczbę 100 punktów, co klasyfikuje go jako **szlak o wybitnym znaczeniu kulturowo- turystycznym i ogólnoturystycznym**. Decydujący

wpływ na tę ocenę ma przebieganie trasy szlaku przez większe miejscowości (Poznań, Leszno, Gniezno), w których oferta różnych form turystyki jest bogata lub nawet bardzo bogata (Poznań). Turysta ma tutaj do wyboru różnego rodzaju atrakcje oraz zróżnicowaną ofertę rozrywki. Poza ofertą kulturową wymienione miasta proponują także aktywne spędzanie czasu połączone z możliwością odwiedzania licznych atrakcji przyrodniczych i różnorodnych walorów turystycznych. Przez gminy w przestrzeni szlaku przebiegają też liczne inne szlaki kulturowe, które dodatkowo podnoszą atrakcyjność regionu. Jednak system ma bardzo nierównomiernie zlokalizowane walory turystyczne.

W zakresie VI Wielkopolska Droga Św. Jakuba uzyskała 98 punktów na 200 możliwych. Oznacza to, że jest ona **szlakiem ze średnio rozwiniętą infrastrukturą służącą turystyce**. Większość punktów w tym zakresie zostało przydzielonych dzięki lokalizacji jednego z obiektów kluczowych w Poznaniu-Głuszynie, czyli w dzielnicy dużego miasta, posiadającego pełną bazę noclegową, gastronomiczną oraz bardzo dobrą sieć powiązań komunikacyjnych. Pozostałe obiekty niestety nie posiadają bogatszej oferty gastronomicznej oraz rozwiniętych usług transportowych. Nie posiadają także obiektów noclegowych najwyższej rangi. W innych klasach sytuacja przedstawia się nieco lepiej. W promieniu do 15 kilometrów od każdego obiektu kluczowego funkcjonują hotele trzy- i dwugwiazdkowe oraz pensjonaty i schroniska młodzieżowe. Również w okolicy każdego z tych obiektów znajdziemy gospodarstwo agroturystyczne.

Przez miejscowości Żabno oraz Murowana Goślina, mieszczące obiekty kluczowe szlaku, nie przebiega żaden ciąg komunikacyjny o znaczeniu krajowym. Są one także położone stosunkowo daleko od zjazdów z najbliższej autostrady A2. Niestety na szlaku brak także jakiegokolwiek zorganizowanego transportu łączącego wzajemnie miejscowości z obiektami kluczowymi.

5. Wnioski

Mocne strony systemu

Szlak św. Jakuba zyskuje coraz większe znaczenie jako oferta turystyki kulturowej w skali kontynentu. Coraz więcej osób zainteresowanych jest pielgrzymowaniem do Santiago de Compostella. Powoli przekłada się to także na wzrost znaczenia polskich odcinków szlaku. Dzięki odpowiedniej promocji oraz organizowaniu pakietów turystycznych związanych ze szlakiem jego oferta ma szansę na powodzenie w rosnącej powoli grupie kulturowych turystów religijnych.

Szlak jest dobrze koordynowany na całej swojej długości. Łatwy jest dostęp do portalu internetowego, gdzie regularnie zamieszczane są aktualności ze szlaku. Dobrze działa także koordynacja, numer kontaktowy koordynatora szlaku jest dostępny. Pielgrzym, który wybiera się na szlak pieszo, jest wspomagany za pomocą systemu oznaczeń przy trasie. Wydany został także przewodnik pieszy i rowerowy po szlaku „Droga św. Jakuba Gniezno- Zgorzelec-Praga”.

Dzięki przechodzeniu szlaku przez szereg większych miejscowości może on zaproponować swoim użytkownikom stosunkowo bogatą ofertę z zakresu turystyki kulturowej, w tym szczególnie religijnej. Wśród jego obiektów występują na szlaku nie tylko kościoły związane ze świętym Jakubem, ale także muzea, jedno mauzoleum, oraz klasztory: Franciszkanów i historyczne opactwo Benedyktynów.

Kilka z obiektów szlaku ma status Pomników historii (Lubiń - Opactwo Benedyktynów, Ostrów Lednicki, historyczne centrum Poznania z Ostrowem Tumskim, Wzgórze Lecha z Archikatedrą W Gnieźnie. Zdecydowanie podnosi to rangę szlaku. Popularność wymienionych obiektów sprawia także, że wielu turystów korzystających z ofert zorganizowanych wycieczek ma szansę dowiedzieć się o istnieniu szlaku i w konsekwencji zdecydować się na skorzystanie z jego walorów na przykład przy następnej wyprawie. Także

Sam program wycieczki odbywanej po szlaku staje się atrakcyjniejszy dzięki walorom, i aspektom, wnoszonym przez poszczególne Pomniki Historii.

Bogata jest również oferta turystyki rekreacyjnej, sportowej oraz rozrywkowej w przestrzeni szlaku. Podążający nim turysta może zwiedzić przy okazji wiele obiektów przyrodniczo-krajobrazowych. Sprawia to, że wielu potencjalnych pielgrzymów chętniej zdecyduje się na wędrówkę szlakiem po Wielkopolsce.

Ważnym atutem szlaku jest fakt, że wszystkie jego obiekty są autentyczne, czyli nie stanowią wtórnych kreacji na potrzeby szlaku.

Jego atrakcyjność powiększa fakt zachowania ciągłości - odległość między wszystkimi kolejnymi obiektami jest mniejsza niż 30 km.

Jeżeli rozpatrywać szlak jedynie jako pieszy lub rowerowy (jak na to wskazuje pierwotny jego charakter) – to jest to także system sprawnie zarządzany.

Słabe strony systemu

Szlak Jakubowy posiada bardzo duży potencjał w skali całego kraju, jednakże na tym tle sam odcinek wielkopolski nie jest zbyt dobrze wykreowany. Głównym adresatem tego systemu jest turysta pieszy, który jednak nie zawsze jest w stanie bezproblemowo poruszać się po jego trasie. Z punktu widzenia przeważającej w Polsce grupy turystów zmotoryzowanych przebieg szlaku już nie jest tak atrakcyjny, a poruszanie się po nim nastęrcza trudności. Brak oznaczeń przy głównych drogach, brak także jakichkolwiek drogowskazów zjazdowych, wskazujących kierunek jazdy do obiektów. Niektóre mniejsze obiekty trudno odnaleźć nawet w systemie GPS. Do części z nich trudniej jest dostać się cięższym pojazdem (autokarem). Niestety – choć nie jest to zaniedbaniem zarządzających szlakiem - oznaczenia dla pielgrzymów często także znikają. Są to małe symbole umieszczane przeważnie na drzewach i niestety nie są one odporne ani na niepogodę, ani na niektórych turystów, który być może je „kolekcjonują”.

Brak niestety jakichkolwiek ofert wypraw po szlaku oraz brak pakietów, z których mógłby skorzystać turysta poszukujący choćby minimalnego poziomu wsparcia w organizacji wielodniowej wyprawy poza noclegami w niektórych miejscach. Nie ma także żadnego – choćby sezonowego - zorganizowanego transportu pomiędzy obiektami kluczowymi. Przy większości obiektów brak jakiegokolwiek parkingu dla aut nie mówiąc o autokarach. W niewielu tylko obiektach turystom udostępniane jest zaplecze sanitarne. Wszystko to oznacza faktyczne zawężenie oferty systemu do malejącej grupy zupełnie niewymagających pielgrzymów.

Niektórzy duchowni, administrujący obiektami szlaku są słabo lub wcale nie są zainteresowani ruchem turystycznym w ich miejscowościach, przede wszystkim ceniąc sobie „święty spokój”. W trakcie badań w kilku przypadkach trudno było nawet skontaktować się z nimi, gdyż albo nie podają żadnych danych kontaktowych, albo kanały komunikacji nie są obsługiwane. Być może to ich postawa sprawia, że przy większości obiektów brakuje oznaczeń, iż są to obiekty Szlaku Jakubowego.

Różnie bywa z dostępnością turystyczną samych obiektów. Jeden z obiektów (w Świąciechowej) jest aktualnie remontowany i nie ma możliwości dostania się do środka. Niestety ta informacja nigdzie nie jest podawana i pielgrzym, który udaje się w podróż może być niemiłe zaskoczony i rozczarowany. Podobnie zamknięty (choć nie z powodu remontu) jest kościół w Zamysławie, przy czym i tu nigdzie nie ma jakiegokolwiek informacji, do kogo można się zgłosić oraz w jaki sposób i kiedy można zwiedzić obiekt.

W jednym z obiektów szlaku jego zarządca nawet nie wie, że jest on wpisany jako obiekt omawianego szlaku. Z kolei w innym zarządcy – według ich relacji - zostali na etapie konstruowania systemu postawieni przed faktem dokonanym, aktualnie jako obiekt szlaku udzielają jedynie noclegu podróżnym.

Gdyby nie fakt przebiegania szlaku przez większe miejscowości trudno byłoby o jakąkolwiek infrastrukturę noclegową oraz gastronomiczną. Również poza obiektem w

Poznaniu, otoczenie innych obiektów kluczowych nie jest w stanie zapewnić uzupełniającej oferty czasu wolnego. Brak także w tych miejscowościach obiektów noclegowych noclegowej wyższej kategorii.

Na szlaku nie są organizowane żadne eventy o tematyce związanej ze Świętym Jakubem i jego historycznym kultem, a tylko w jednym obiekcie zorganizowana została czasowa wystawa prezentująca szlak. Brak także w obiektach jednoznacznie związanych z profilem szlaku jakiegokolwiek sklepu z pamiątkami lub info kiosku na szlaku.

Reasumując: wydaje się, że wielkopolski odcinek Drogi św. Jakuba stworzono i jest on utrzymywany ze zbyt małą dbałością o skromne choćby zaplecze infrastrukturalne a także o powszechnie akceptowane standardy dzisiejszego turysty, w tym nawet pielgrzyma.

Postulaty w zakresie modyfikacji i rozwijania oferty szlaku

Na podstawie analizy potencjału, funkcjonalności oraz oferty szlaku można wskazać następujące działania, które potencjalnie mogłyby przyczynić się do uatrakcyjnienia i modyfikacji systemu:

1. Poprawienie dostępności. Można to osiągnąć przy niewielkim nakładzie kosztów. Przy każdym obiekcie na szlaku powinny znajdować się tabliczki informacyjne z nazwą obiektu, przynależnością do szlaku Jakubowego, informacje o otwieraniu obiektów oraz z numerami telefonów, pod którymi można by skontaktować się z osobą upoważnioną do otwarcia, być może także świadczącą usługę krótkiego wprowadzenia.
2. Tworzenie pakietów. Koordynator szlaku powinien zadbać o tworzenie pakietów turystycznych w przestrzeni szlaku lub o włączenie elementów związanych z obiektami szlaku (np. ich zwiedzaniem) do istniejących pakietów np. w Gnieźnie i Poznaniu, a przynajmniej zamieścić w portalu informacyjnym i materiałach publikowanych obce oferty pakietów. Tym samym na szlaku mogłyby pojawić się turyści korzystający z noclegów i gastronomii, a może i transportu w ramach indywidualnych pakietów. W mniejszych miejscowościach pakiety można organizować we współpracy administratorów obiektów szlaku (i innych atrakcji) oraz miejscowych hoteli lub innych obiektów noclegowych (w tym gospodarstw agroturystycznych).
3. Rozwój oferty noclegowej. Szczególnie w otoczeniu obiektów kluczowych poza poznańskim pożądanym byłoby wdrożenie lokalnych projektów wspierających tworzenie lub modernizację oferty noclegowej. Również ciekawie wyglądało by choćby jedno miejsce noclegowe nawiązujące do czasów Jakubowach pielgrzymek. Turyści mogliby tam poznać klimat tamtej epoki oraz doświadczyć, w jak surowych warunkach przyszło nocować pielgrzymom w tamtych czasach.
4. Z punktu widzenia tradycyjnego profilu szlaku należy rozważyć tworzenie specjalnych miejsc postoju zarówno dla turystów pieszych, jak i turystów poruszających się w sposób alternatywny np. rowerem lub konno. Istnienie takich punktów mogłoby faktycznie otworzyć szlak na zainteresowanych turystyką kulturową, uprawianą w formach aktywnych.
5. Oferta gastronomiczna. Tak, jak w przypadku wszystkich innych szlaków i miejscowości, odwiedzanych przez turystów kulturowych, poziom oferty na danym terenie podniosłaby kuchnia regionalna i tradycyjna. Ze strony koordynatora, wspieranego przez odpowiedzialnych za turystykę kulturową w regionie pożądana byłaby współpraca z istniejącymi lokalami we wprowadzaniu takiej oferty (choćby przez porozumienia o zamieszczaniu informacji o obiektach w materiałach szlaku, pod warunkiem wprowadzenia takich elementów). Ciekawym pomysłem mogłoby być wyposażenie w którymkolwiek miejscu na szlaku jednej z restauracji w sposób nawiązujący do czasów w których, rozwijały się szlaki pielgrzymie, z widocznymi

elementami związanymi z tematyką szlaku i oczywiście z oferta serwowania tam dań potwierdzonych historycznie dla tamtego okresu.

6. W nawiązaniu do poprzednich postulatów ciekawym wydaje się wprowadzenie szczególnej formy zwiedzania fabularyzowanego na przykład na krótkim odcinku między dwoma obiektami szlaku, w tym przynajmniej jednym w otoczeniu którego funkcjonuje współpracujący punkt noclegowy i gastronomiczny. Przewodnikiem na zamówienie grupy (grupki) turystów mógłby być zorientowany w tematyce i tradycji Jakubowach pielgrzymek człowiek ubrany jak pielgrzym z czasów świetności szlaku, opowiadający o tamtych czasach oraz przedstawiający historię zarówno życia Jakuba jak i historii szlaków tworzonych dla upamiętnienia tej postaci. Kilkugodzinna wyprawa w jego towarzystwie (i zgodnie z realizowanym przezeń scenariuszem) dla całkiem licznego grona zainteresowanych mogłaby być pierwszą okazją do doświadczenia szlaku pielgrzymiego – i przerodzić się w trwałą fascynację tego rodzaju ofertą albo/i skłonić do odbycia w późniejszym terminie dłuższej indywidualnej lub grupowej wyprawy tym szlakiem, choćby do samej Composteli. Dla osób uważających się za pielgrzymów formą ta krótka wycieczka mogłaby mieć formę rzeczywistej pielgrzymki, a więc w miejsce narracji uwzględniać program religijny (rekolekcji w drodze), skonsultowany przez duchowych opiekunów szlaku.
7. Oferty transportowe. Przynajmniej w ramach jednego wybranego weekendu (na przykład w lipcu, w okolicy święta Jakuba Apostoła) ze wsparciem regionalnych organizacji turystycznych i samorządów mogłaby być uruchamiana dodatkowa komunikacja łącząca przynajmniej kluczowe obiekty systemu, co można powiązać z eventem tematycznym przy jednym lub wszystkich tych obiektach. Niezależnie od tego swego rodzaju święta szlaku można rozważyć wprowadzenie przynajmniej na części trasy udogodnień, umożliwiających jego zwiedzanie z pomocą alternatywnego środka transportu. Najlepszym wydaje się tutaj rower, akceptowany w międzyczasie także na hiszpańskim odcinku szlaku jako pełnoprawny instrument pielgrzymki. Przy współpracy obiektów lub koordynatora z komercyjnym usługodawcą można wypracować taki system, w którym przynajmniej przez kilka tygodni roku turyści mogliby pożyczać rowery w początkowym punkcie szlaku i oddawać je w jednym z obiektów kluczowych. Interesująca mogłaby być także oferta konnego zwiedzania obiektów i otaczających ich miejsc pięknych krajobrazowo. Jeden z funkcjonujących w przestrzeni szlaku ośrodków hippicznych mógłby wprowadzić nawiązujące do praktyki dawnych pielgrzymów oferty przejażdżki pomiędzy np. dwoma wybranymi obiektami – z powrotem do punktu wyjścia. Mogły by być to na przykład dwa obiekty kluczowe (Żabno i Głuszyna?) lub kluczowy i dowolny inny, o ile znajdują się w odległości umożliwiającej dotarcie z jednego do drugiego w niedługim czasie. W ofercie mogłyby przy tym znaleźć się zarówno wycieczki wierchem, jak i bryczką. Między wspomnianymi obiektami konieczne byłoby wyznaczenie i zabezpieczenie trasy omijającej drogi publiczne.
8. Oznakowanie. Należy wprowadzić oznaczenia szlaku widoczne z głównych dróg, aby także zmotoryzowani turyści wiedzieli, który obiekt szlaku jest położony niedaleko od ich trasy. Więcej oznaczeń na drodze przełoży się stopniowo na większe zainteresowanie turystów, którzy przypadkowo mogą trafić na szlak przejeżdżając po drogach krajowych i wojewódzkich. Przy samych obiektach potrzebne są z kolei tablice informacyjne, zawierające wiadomości o typie obiektu, jego przynależności do szlaku oraz pokazujące, gdzie w najbliższej odległości zwiedzający znajdzie lokal gastronomiczny oraz noclegowy. W braku gotowych pakietów jest to rozwiązanie wspomagające turystów zdanych na samodzielne wyszukiwanie potrzebnych im elementów infrastruktury.

9. Info kioski. We wszystkich, a na początek choćby w jednym z obiektów kluczowych, najlepiej w położonej najdalej Murowanej Goślinie mógłby powstać "infokiosk" szlaku – w ramach obiektu albo lokalnej informacji turystycznej. Korzystający z niego turyści mogli by się dowiedzieć, jakie obiekty czekają ich na szlaku, z jakich usług oraz atrakcji będą mogli skorzystać zarówno na samym szlaku, jak również w miejscowościach przez które on przebiega. W serwisie znalazłyby się oferty gastronomiczne, noclegowe, transportowe, może także elementy rozrywki, wyselekcjonowane ze względu na charakter systemu. Można by tam również zakupić przewodniki po szlaku (nie tylko jego wielkopolskiego odcinka, ale również w całej Polsce oraz po kilku najważniejszych odcinkach w Europie, prowadzących do Santiago de Compostella. Można by tu również nabyć przewodniki po poszczególnych obiektach, albumy. Tutaj także można by zamówić wspomnianego powyżej przewodnika i ewentualnie wynająć rower dla wyprawy po szlaku.
10. Do istniejącego już portalu internetowego szlaku powinny zostać zlinkowane strony internetowe poszczególnych obiektów systemu. Najważniejsze obiekty z samodzielną ofertą mogłyby przy tym rozporządzać modułami autonomicznymi, umożliwiającymi stałą aktualizację wiadomości. Tym samym mogłyby one w ramach wspólnego systemu informacji zamieszczać informacje o warunkach zwiedzania, możliwości oprowadzania, opcjach zamówienia innych usług. Działające na podobnych zasadach interaktywne moduły umożliwiałyby turystom zamawianie przez portal szlaku usług świadczonych przez jego partnerów, na przykład wypożyczalnie rowerów, punkty noclegowe w miejscowościach z obiektami kluczowymi szlaku czy restauracje z regionalną albo tradycyjną ofertą. Podane by tu były także wszystkie numery telefonów pod którymi można by się dowiedzieć o dostępności obiektów, ewentualnych imprezach tematycznych czy pakietach turystycznych, zamówić literaturę i tak dalej. Dobrze działający portal internetowy stałby się w ten sposób wirtualną przestrzenią szlaku jako zorganizowanej oferty do wyboru przez potencjalnego użytkownika – głęboko wierzącego pielgrzyma, zainteresowanego wielką tradycją religijnego pielgrzymowania współczesnego turystę kulturowego, czy może człowieka, szukającego kilkudniowego aktywnego wypoczynku w powiązaniu z ciekawymi walorami..

6. Wielkopolska Droga św. Jakuba, jako destynacja turystyki kulturowej

Turystyka chronionego dziedzictwa kulturowego

Pielgrzymi udający się szlakiem Jakubowym natrafiają na kilka unikatowych obiektów będących przykładami chronionego dziedzictwa. Są to obiekty, którym nadano status Pomnika Historii. Najważniejszym dla szlaku będzie Archikatedra w Gnieźnie. Wartym odwiedzenia jest także Ostrów Lednicki, również uznany za Pomnik Historii i posiadający tematyczną wystawę na temat Camino de Santiago. Na dalszej trasie zwiedzane jest posiadające ten sam status historyczne i znów funkcjonujące opactwo benedyktyńskie w Lubiniu, którego opatem mógł być podobno Gall Anonim. Jest to jeden z zaledwie trzech nadal czynnych klasztorów benedyktynów w Polsce. Ciekawym obiektem jest także zespół klasztorny braci mniejszych (franciszkanów) we Wschowie. Obok posągu św. Jakuba w stroju pielgrzymim, trzymającego laskę i sakwę (swoje atrybuty) oraz charakterystyczną muszlę znaleźć tam można cenne portrety trumienne, unikalny polski wkład w sztukę sepulkralną.

Kulturowa turystyka religijna

Ważnym aspektem zwiedzania drogi św. Jakuba jest oczywiście turystyka religijna. W tym wypadku jest ona - obok samego pielgrzymowania a może nawet i przed nim - motywem

przewodnim całego szlaku. Turyści przybywają, aby poznać drogi, którymi przez wieki przechodzili pielgrzymi do Composteli. Archikatedry w Poznaniu i Gnieźnie są najstarszymi kościołami biskupimi w Polsce. Turysta poznaje zatem miejsca, gdzie narodziło się chrześcijaństwo na naszych ziemiach. Sanktuarium Św. Wojciecha to najstarsze polskie miejsce święte a przechowywane tu jego ramię może być najstarszą polską relikwią. Muzeum Archidiecezjalne w Gnieźnie należy do zespołu obiektów szlaku jego ciekawa kolekcja paramentów i sztuki sakralnej obejmuje także przedmioty w swoich gatunkach najstarsze na ziemiach polskich (m.in. kielichy). W przestrzeni szlaku występuje także wiele eventów związanych z religią. Najciekawszym wydaje się być spotkania młodzieży na Polach Lednickich, w unikalnym sanktuarium młodzieży katolickiej na wolnym powietrzu. W Gnieźnie natomiast, co roku w kwietniu odbywa się odpust św. Wojciecha, który również stanowi powód do odwiedzania miasta przez turystów chcących poznać dziedzictwo chrześcijaństwa.

Turystyka historyczna

Turyści ukierunkowani na spotkanie z historią i poszerzenie swojej wiedzy historycznej znajdują na szlaku wiele ciekawych miejsc. W pierwszym rzędzie oferują one wątki związane z początkami państwa polskiego. Obiekty zlokalizowane w Gnieźnie i na Ostrowie Lednickim stanowiły monarsze siedziby, a pierwszy z nich był miejscem koronacji polskich władców. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy uzupełnia to spotkanie z historią „in situ” o dobrze udokumentowaną i atrakcyjnie podaną narrację, włączając w nią autentyczne znaleziska z tego okresu.

Turystyka biograficzna

Na szlaku turysta jest skonfrontowany z wątkami i świadectwami dotyczącymi szeregu ważnych postaci historycznych. Najważniejszą z punktu widzenia tematu szlaku jest sam św. Jakub. Ważniejszą z punktu widzenia historii Polski i szczególnie dla Gniezna jest postać innego świętego - Wojciecha. Z pochodzenia Czech, którego sarkofag i sanktuarium znajdują się w jednym z obiektów szlaku, a życie i męczeńską śmierć przybliżają turystom w unikalny sposób romańskie Drzwi Gnieźnieńskie. Obiekty szlaku są powiązane także z biografiami pierwszych władców Polski Mieszka I oraz Bolesława Chrobrego. W Gnieźnie koronował się także w 1295 roku inny polski król, Przemysław II, ostatni przedstawiciel wielkopolskiej linii piastowskiej dynastii. Z kolei w Manieczkach koło Żabna, na trasie szlaku żył jako właściciel majątku i tu zmarł Józef Wybicki, generał legionów polskich, autor słów Hymnu Narodowego. Do niedawna istniało tutaj muzeum jemu poświęcone. Znaną postacią związaną z protestantyzmem był żyjący we Wschowie Samuel Lauterbach - historyk i kronikarz pogranicza śląsko-wielkopolskiego. Natomiast z Leszmem związany jest Jan Amos Komeński – prekursor nowoczesnej edukacji.